

LBRIS

We know
books

Alex Kozinski

A început la București
Viața mea juridică

Ediție de Teodor Papuc

solomon
2024

Respectați cartea și legea!

Atragem atenția asupra faptului că, în baza Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, constituie **infrațiune** și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de prezenta lege (art. 196). Prin **reproducere** se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă (art. 14).

De asemenea, constituie **infrațiune** și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin internet ori prin alte rețele de calculatoare, fără drept, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe ori de drepturi *sui-generis* ale fabricanților de baze de date sau a copiilor acestora, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual (art. 194).

Copyright © 2024, Editura Solomon

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Solomon.
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Solomon.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KOZINSKI, ALEX

A început la București : viața mea juridică / Alex Kozinski ; ed. de Teodor Papuc. - București : Editura Solomon, 2024
ISBN 978-606-9628-62-1

I. Papuc, Teodor (ed.)

34

Editura Solomon

Tel.: 0725.356.750

E-mail:

office@editurasolomon.ro
redactie@editurasolomon.ro

Websites:

www.editurasolomon.ro
www.e-drept.ro
www.taxnews.ro

Cuprins

Notă asupra ediției	IX
I. Interviu acordat lui Teodor Papuc	1
II. Opinii judiciare	95
Prefață la opiniile judiciare	95
1. Eliberați deținutul imediat!	102
2. Cazul păpușii Barbie: folosire abuzivă a unei mărci înregistrate sau libertate de exprimare?	111
3. Guvernul cubanez încearcă să-și camufleze atrocitățile	118
4. O percheziție rezonabilă sau utilizarea excesivă a forței?	121
5. Raymond Syufy: un om de afaceri întreprinzător sau un delincvent monopolist?	127
6. Ce reprezintă un „abuz” informatic? Definiția periculoasă a Guvernului	142
7. Poate privatiza Guvernul cuvinte? Cazul <i>Gay Olympics</i>	153
8. Casele noastre erau considerate castelele noastre	161
9. Un fumător cere 200 de milioane de dolari de la companiile de tutun	168
10. „Stilul” detectivului Saldate și condamnarea la moarte a Debrei Milke	177
11. Familii cărora li s-a spus că nu-și pot construi case pe terenurile lor	187
12. Exagerările federale privind marijuana	195

13. Când îți dispare mașina	205
14. Celebritățile, parodiile și Primul Amendament.....	211
15. Când procurorii obstrucționează justiția	222
16. Un gest obscen și o reținere ilegală.....	240
17. Mandatul fals al ofițerului Kaspar	246
18. O boală perfidă: imixtiunea judecătorească în contractele voluntare	251
19. Baseball, steroizi și procurori	255
20. Școlile, rasa și creuzetul american	263
21. Ruby Ridge: sunt imuni agenții federali în fața legilor penale?.....	270
22. Să complici munca administrației fiscale nu este ceva ilegal	290
23. Respectarea convingerilor religioase ale deținuților	295
24. Perchezițiile generale pretind vigilență maximă.....	303
25. Îi protejează Primul Amendament pe mincinoși?.....	314
26. Dreptul de a avea și de a purta arme	321
27. Teoria condițiilor neconstituționale	325
28. Când procurorii denaturează procesele făcând declarații false.....	339
29. Baza de date cu amprente ADN în continuă expansiune	354
30. Rolul de conștiință a comunității al Marelui Juriu	361
III. Articole.....	369
1. Lucrurile greșite	369
2. Cui îi pasă de cercetarea juridică universitară?.....	380
3. Ce-am mâncat la micul dejun și alte enigme ale procesului de luare a deciziilor de către judecători	412
4. Clătinându-te pe sârmă la înălțime	421
5. Adevăratele probleme de etică judiciară.....	436

6. Ar trebui sancționată penal investigarea procesului legislativ?	450
7. Fără laude pentru procesele simulate!.....	474
IV. Cazul exploratorilor speologi, reexaminat	503
Introducere	503
Judecătorul Kozinski	505
Judecătorul Sunstein.....	516
Judecătoarea West.....	526
Judecătoarea De Bunker	537
Judecătorul Easterbrook	557
Judecătoarea Cea mai stupidă menajeră	563

I. Interviu acordat lui Teodor Papuc

T.P. Am câteva întrebări pentru astăzi. Mai întâi, pentru a vedea mai bine cine sunteți, cred că ar fi potrivit să ne povestiți ceva despre bunicii și despre părinții dumneavoastră. Cine sunt? Unde s-au născut? Ce amintiri aveți despre ei?

A.K. O, Doamne, este un subiect vast. Nu am amintiri despre bunicii mei. Atunci când m-am născut, doi dintre ei deja muriseră. Bunicul matern este îngropat în Cimitirul Evreiesc din București. Încă mai am fotografii cu bunicul patern, care, atunci când aveam un an sau doi, a plecat în Israel. Bunicul matern, Alter Baruch, în cinstea căruia mi s-a dat numele – numele meu evreiesc este Baruch – a murit în Cernăuți după război. Iar bunica maternă a plecat din București exact după ce m-am născut eu și a trăit în Israel până puțin înainte ca noi să părăsim România. Dar țin minte o mulțime de relatări ale părinților mei despre bunicii mei, despre perioada pe care au trăit-o bunicii, despre perioada pe care au trăit-o părinții mei, despre perioada războiului și despre tot ce a presupus acesta. Este un subiect destul de amplu. Am scris despre unul dintre bunici, cel din partea tatălui, în revista *Slate*. Am ținut un jurnal. Și de ziua mea, nu țin minte anul – cred că împlinisem 41 de ani – am scris o pagină despre bunicul meu. Jurnalul începe cu ziua de 19 iulie 1996 și cuprinde două săptămâni, fiind o versiune timpurie a *blogging*-ului pe care nu am mai practicat-o de atunci. Este mai veche decât apariția *blogging*-ului. Dacă citiți însemnările din 23 iulie, veți afla câte ceva despre bunicul meu, despre tatăl meu și despre locul în care s-a născut. Nu este un text chiar măgulitor la adresa bunicului. Începe așa: „David Kozinski, bunicul meu, a fost o canalie și un contrabandist de băuturi [...] era un afemeiat care își neglija soția și copiii, atât timp cât nu trebuia să-i bată.”¹

¹ A treia zi, 23 iulie 1996. David Kozinski, bunicul meu, a fost o canalie și un contrabandist de băuturi. Mai rău, fapt neuzit despre un evreu din timpurile și din locurile acelea, era un afemeiat care își neglija soția și copiii, atât timp cât nu trebuia

să-i bată. Pentru că a încălcat legea într-un sat polonez, Dzurov (acum Dzurovia, Ucraina), a fugit în România la începutul anilor 1930, lăsându-și în urmă soția, Reizl, și pe cei patru copii, Ruth, Lisa, Moses și Malka. Timp de trei ani îndelungați, Reizl s-a străduit, de una singură, să-și crească copiii, câștigându-și traiul datorită unei prăvălii pe care a organizat-o în căsuța ei mică. În cele din urmă, a aflat că David era în București, iar într-o bună zi, membrii familiei, deghizați în țărani (evreilor nu li se permitea să călătorească fără învoire), au părăsit definitiv localitatea Dzurov. Moses și-a petrecut cea mai mare parte a celui de-al Doilea Război Mondial în lagărele de concentrare, însă a supraviețuit. După război, a întâlnit-o pe mama mea și s-au căsătorit. M-am născut la 23 iulie 1950. Cei pe care familia mea i-a lăsat în urmă în mica comunitate evreiască din Dzurov au fost treziți în noaptea de 7 decembrie 1941 de către trupele naziste conduse de un ucrainean pe nume Zemjanjuk. Familiile evreiești au fost scoase din casele lor, care au fost incendiate ulterior. Evreii din Dzurov și din satele din jur au fost urcați în camioane și duși într-un lagăr din afara centrului regional Zablotov. Acolo au fost mânați, în șir indian, pe vârful unei coline și împușcați. Cadavrele lor au căzut într-o groapă săpată în acest scop. Aproximativ 400 de bărbați, femei și copii evrei au murit atunci. Crescând, am auzit relatări despre viața din Dzurov, despre bunicul meu, despre bunica mea, despre tatăl meu, despre mătușile mele și despre viața de acolo. Timp de decenii, Dzurov a fost inaccesibil, aflându-se în spatele zidului numit Uniunea Sovietică. Acum doi ani, am primit un apel de la vârful meu Arnon, fiul Malkăi, care trăiește în Tel Aviv. „Vere, mi-a spus, trebuie să mergem în Dzurov, pentru că ar mai putea exista amintiri vii despre familia noastră”. Întotdeauna un om de acțiune, Arnon a strâns hărți și informații pentru călătorie și a fixat o dată. Ar fi mers oricum, cu mine sau singur. Bineînțeles că am mers. Am ajuns în Dzurov câteva săptămâni mai târziu. S-a dovedit că satul nu se deosebea cu nimic de modul în care ni l-au descris părinții noștri. Ruth, care mai era în viață atunci, a desenat o hartă, indicându-ne locația cocioabei Kozinski, cu biserica satului ca punct de referință. Am urmat traseul, cu inimile bătând, și uite-o: casa în care s-au născut Moses și Malka. Avea trei camere – un dormitor, o combinație dintre o cameră de zi și o bucătărie, iar între ele, o mică nișă în care Reizl își ținea marfa. Am mai găsit-o pe Maria Nikoforos, în vârstă de 87 de ani, care și-a amintit de copiii Kozinski și, în special, de tatăl meu. „Oi, Moishale, Moishale”, a oftat ea, în timp ce ne povestea cum obișnuia tatăl meu să aducă bunătăți de la prăvălia mamei lui pentru a le împărți cu copiii din sat. Am mai vorbit cu alți oameni din sat, mulți dintre care păstrau vie amintirea nopții din 7 decembrie. „Era o familie de evrei care locuiau chiar acolo. Oameni foarte buni; mereu am avut relații apropiate”, ne-a spus o femeie, cu lacrimi în ochi. O altă femeie, Elena, ne-a condus la lagărul în care au fost uciși, situat în afara localității Zablotov. „M-am ascuns după câteva tufișuri și am văzut camioanele sosind cu oameni îmbrăcați în negru. Stăteau în linie și, chiar acolo,

Oricum, sunt câteva informații despre bunicii mei paterni și nu are rost să o repet aici. Tata s-a născut într-un sătuc care aparținea atunci Poloniei și care mai există astăzi în Ucraina. Îi spune Dzurovia, lângă Zablotov. Vărul meu și cu mine am vizitat acest sat prin 1995 sau 1996 și am găsit casa tatălui meu, și am discutat cu o doamnă în vârstă care îl ținea minte. Mama mea s-a născut la 50 de kilometri la est de acel sat, în Cernăuți, Bucovina. Existau câteva neclarități cu privire la data exactă a nașterii sale, dar dovezile cele mai credibile spun că s-a născut în 1909, înainte de începerea Primului Război Mondial. Atunci, Cernăuțiul făcea parte din Imperiul Austro-Ungar, astfel încât în oraș se vorbeau trei limbi: elitele educate vorbeau germana, evreii vorbeau între ei în idiș, iar restul vorbeau în ucraineană sau în rusă. Cred că în ucraineană. Limba maternă a mamei mele era germana, însă mai vorbea în idiș și în română, până să mă nasc. În călătoria mea, am mai trecut prin Cernăuți și i-am găsit apartamentul, a cărui adresă mi-a descris-o exact: era pe *Russische Gasse*, Aleea Rusă, de-a lungul bisericii ortodoxe ruse. Îi spunea *Russische Gasse*, pentru că acolo era biserica rusă cu o turlă sub forma unui bulb de ceapă. Era chiar acolo unde spunea mama. Am găsit apartamentul și am găsit și camera în care a murit bunicul meu. Mama era încă în viață atunci și mi-a descris-o cu exactitate. Bunicul, pe care nu l-am văzut niciodată, a fost croitor. Nu a fost foarte bogat; nu era un croitor de succes. Bunicii mei au avut trei copii. Mama mi-a spus că fuseseră, cu toții, zece copii, dar nu am aflat

pe vârful dealului, au fost împușcați. O femeie a fugit, dar i-am văzut cadavrul într-o căruță cu câteva zile mai târziu. Au aruncat toate cadavrele chiar acolo. Puteți vedea groapa în pământ”. Și asta este tot ce a rămas din comunitatea evreiască din Dzurov și din satele din jur, cu excepția unui cimitir, unde nu a călcat picior de om în ultima jumătate de secol. În cea de-a 46 aniversare a nașterii mele, meditez la capriciile sorții. Mă gândesc la cei care au murit în sate ca Dzurov, la decesele care au dobândit o încărcătură mult mai tragică, pentru că nu au lăsat în viață nici măcar pe cineva care să le deplângă. Și mă gândesc la David Kozinski, la canală care, în ciuda multelor sale păcate, a constituit motivul pentru care familia Kozinski a părăsit localitatea Dzurov la momentul potrivit. Mă gândesc și la Reizl, la femeia curajoasă care și-a ținut familia fără să aibă un soț lângă ea și a scos-o din calea răului. Și mă gândesc și la tatăl meu, Moses, un om curajos și decent, care și-a adus mica familie de dincolo de Cortina de Fier, astfel încât fiul lui să poată crește în America. Și suspin. [<https://slate.com/human-interest/1996/07/alex-kozinski-9.html>]

nicio informație despre ceilalți șapte care au murit în copilărie. Intuiesc că mama nu mi-a spus adevărul. Încerca să ascundă cei zece ani pe care i-a scos din vârsta sa atunci când s-a măritat cu tata, pentru că acest fapt ar fi făcut-o mai tânără decât tata și pentru că ea credea că nu era potrivit ca o soție să fie mai în vârstă decât soțul ei. Așa că nu știu nimic despre ceilalți șapte copii. Se poate să fi trăit pe lumea asta, se poate să nu fi trăit. Dar mai erau trei frați: Ana, cea mai mare, Rudolph, cel mijlociu, și apoi mama. Au supraviețuit războiului; au stat închiși în ghetou. Mulți alții au fost deportați cu trenul în Auschwitz, în timpul războiului, dar mama mea și familia sa au scăpat. Mama profesa în domeniul medical, era *Feldscher*, așa se cheamă profesia ei în germană. Era paramedic sau așa ceva. Avea o seringă și putea face injecții, ceea ce, pe atunci, era important. Aveam ventuze și, dacă răceam, tata mi le punea. Le-ați utilizat vreodată? Încă mai am setul de ventuze din România, seringă mamei și acele pe care le punea la fier. Avea o cutiuță din metal în care le fierbea înainte de a le utiliza. A supraviețuit războiului cu familia sa, iar atunci când au venit sovieticii, o mulțime de oameni din Cernăuți au fugit de acolo. Între războaie, Cernăuțiul era parte a României și, în ciuda acestui fapt, limba vorbită pe stradă era încă ucraineana, nu româna, așa că româna mamei mele era superficială. Putea vorbi, dar întâmpina dificultăți de multe ori. Oricum, au fugit de sovietici, s-au refugiat la București, unde l-a întâlnit pe tatăl meu, după război. Cei care au fugit sunt bunica mea, mătușa mea Ana cu soțul ei Herman și cei doi fii ai lor, Freddy și Hardy, pe care i-am cunoscut foarte bine. Hardy a murit acum câțiva ani. A fost ruda favorită a mamei mele; cred că era preferat mai mult decât mine. Chiar îl iubea pe Hardy. O merita; era un tip minunat. Vorbea engleza și germana foarte bine, era foarte inteligent, arăta bine, iar copiii și nepoții săi mai trăiesc în Israel. El și soția sa au murit la un an distanță. Astfel, Ana și Herman, soțul ei și cei doi fii ai lor, Freddy și Hardy, s-au refugiat la București, iar Rudolph, care era fratele mamei mele, s-a refugiat împreună cu soția sa Clara și cu cele două fiice ale lor, Sissy și Brigitte, la Dorohoi. L-am văzut rar atunci când creșteam, deși se afla încă în România. L-am văzut o dată sau de două ori atunci când a vizitat Bucureștiul. Am văzut-o pe Sissy, care era o tânără elegantă, bine îmbrăcată. Nu am făcut cunoștință cu Brigitte cât timp am fost în România. Au plecat în Israel în 1957-1958. I-am văzut din

nou în 1962, atunci când am mers, împreună cu tata, să vizităm Israelul. Deci Rudolph, Clara, Ana și Herman și generația următoare erau cu toții în Israel. Sissy a murit. Fuma foarte mult. Brigitte mai trăiește și este bine-mersi în Scarsdale, New York. Ea și cu soțul ei, Zvi, trăiesc acolo și au un fiu pe nume Amir, care stă în orașul New York. Este avocat. Odată, când am ținut un discurs la Facultatea de drept a *Columbia University*, Zvi vine la mine și-mi spune „Nu mă cunoașteți, dar sunt vărul dumneavoastră”. Îl întreb: „Cum puteți fi vărul meu?” Îmi spune: „Sunt fiul Brigittei”. Mai țin legătura cu el. S-a căsătorit recent și îmi trimite poze cu copilul. Așadar, au trăit în Israel și, atunci când fiii lor erau copii, au venit în America.

T.P. Ce ne puteți spune despre tatăl dumneavoastră?

A.K. Atunci când a ajuns în București, a făcut mai multe lucruri, a avut mai multe locuri de muncă. În cele din urmă, a devenit țesător. S-a implicat puternic în activitatea Partidului Comunist și a fost arestat în timpul războiului pentru că era comunist. A fost trimis în Transnistria pentru că era evreu și comunist. Știu multe istorii despre perioada pe care a petrecut-o în Transnistria.

T.P. Ați afirmat cu mai multe ocazii că părinții dumneavoastră sunt supraviețuitori ai Holocaustului și că dumneavoastră sunteți, de fapt, un copil al Holocaustului. Ați mai menționat că tatăl dumneavoastră a fost închis timp de patru ani într-un lagăr de concentrare din Transnistria...

A.K. Așa este. Ca să clarific afirmația mea că sunt un copil al Holocaustului: sunt un copil al Holocaustului pentru că ambii mei părinți au supraviețuit Holocaustului și pentru că mulți au murit în timpul Holocaustului, așa că nu este ca și cum s-ar fi căsătorit înainte și ar fi supraviețuit. S-au întâlnit ca urmare a experiențelor trăite în timpul războiului. Nu aș fi existat dacă nu ar fi existat Holocaustul. Da, tatăl meu a petrecut patru ani, aproape întreg războiul, în Transnistria. A supraviețuit aproape nevătămat, a avut un început de paralizie la picioare, dar este o întreagă poveste despre cum mulți supraviețuitori din Transnistria au ajuns să meargă în cărje, din cauză că sufereau de paralizie. Mulți alții au murit. Vedeam oameni în cărje prin București tot timpul. Nu puteai fi sigur, dar pe mulți dintre ei tata îi

știa și sufereau de paralizie. A fost norocos că nu a trebuit să meargă în cărje. Paralizia și, într-un final, multe decese au fost consecințe ale hranei care li se dădea deținuților. Îi hrăneau cu un fel de fasole furajeră, care a condus la paralizia și la decesul multora. Așa că am mai multe relatări despre Transnistria pe care vi le pot povesti, dacă doriți.

T.P. Le-ați scris sau ați vrea să le povestiți?

A.K. Nu le-am scris, dar le-aș putea scrie.

T.P. S-a vorbit puțin despre Holocaustul din Transnistria...

A.K. Înainte de război, tata a lucrat într-un cinematograf. Șeful lui îl cheamă într-o bună zi și-i spune: „Știi, Moishe, tu nu ești atât de prost pe cât pari”. I-a plăcut să audă asta, însă șeful lui mai adaugă, fără să aștepte prea mult: „Ești chiar mai prost”. Era un fel de compliment pe după vișin. Nu l-a luat în seamă literalmente, însă l-a folosit ca să ne povestească istorioara și să râdă. A dat lecții de geometrie. Nu a mers la școală, fiind un autodidact; dădea lecții de geometrie, de matematică ș.a. Dădea lecții particulare. În cele din urmă, a devenit țesător. La scurt timp după ce a ajuns în Transnistria, s-a făcut un anunț la difuzor: „Mergeți cu toții în cutare locație”, care se afla lângă poarta de ieșire, unde așteptau camioanele. A alergat spre locație, așa cum spunea anunțul, iar în timp ce alerga, un alt deținut, cu mai multă experiență, l-a apucat de braț și l-a întrebat: „Unde mergi?”, iar tatăl meu i-a răspuns: „Ne-au spus să merg acolo și fac ceea ce ne-au spus”. Iar celălalt deținut îi răspunde: „Nu-i nicio grabă, poți merge acolo, însă copăcel-copăcel, încet”. Până să ajungă acolo, camioanele încărcate cu lume au plecat. Și tata s-a întors în lagăr, iar oamenii duși cu camioanele nu s-au mai întors niciodată. Se spune că au fost trimiși la lucrări de construcție și că i-au pus să muncească până au murit. Apoi au venit după un nou grup de muncitori. A învățat să nu se mai grăbească atunci când erau anunțați să se îndrepte spre camioane. Însă trebuia să-și găsească ceva de lucru, astfel încât să fie scutit. A aflat că la atelierul de croitorie aveau nevoie de un călcător. Probabil că sunteți prea tânăr ca să fi prins fiarele de călcat pe care le foloseau ei atunci, din oțel greu și cu partea superioară deschisă. Mi le aduc aminte din România.

Puneai în ele cărbune, le închideai, iar oțelul devenea suficient de fierbinte încât să poți călca haine. Așadar, aveau nevoie de un călcător. Nu a călcat haine niciodată în viața lui, dar a mers, oricum, să se angajeze. I-au cerut să le facă o demonstrație. Obişnuiau să calce uniformele gardienilor. A luat cărbunii, i-a pus în fierul de călcat, apoi a așezat o bucată de pânză umedă între fier și uniformă și a călcat-o, în timp ce fierul scotea, în contact cu pânza umedă, o mulțime de aburi. Croitorul l-a privit și i-a spus asistentului său: „Uite un călcător veritabil în acțiune”. Așa că și-a primit slujba. Povestea cu paralizia este următoarea: deținuții dormeau în barăci și, dacă aveau nevoie să meargă la closet, mergeau la un șanț, aflat destul de departe. Îți făceai treburile în șanț și astupai cu pământ. Tata mi-a povestit cazul unui biet om care a mers la șanț și și-a scăpat proteza dentară acolo. L-a plătit pe altul ca să i-o recupereze. Și tata avea nevoie să utilizeze șanțul noaptea. Însă până a ajunge acolo, pierdea urina, pentru că nu putea rezista. A mers la medicii din lagăr. Erau câțiva medici evrei. De fapt, cred că majoritatea oamenilor de acolo erau evrei – câțiva medici evrei care erau, ei înșiși, deținuți. După ce le-a spus care este problema sa, unul dintre medici l-a întrebat dacă a mâncat fasole furajeră. Tata i-a confirmat acest fapt. O perioadă de timp, nu erau alimente și era dificil să faci rost de acestea, astfel încât a pierdut mult din greutate. Dar au început să primească cantități mari de fasole furajeră și, pentru că putea mânca oricât dorea, a mâncat. Și medicul l-a întrebat dacă mănâncă fasole. Tata i-a răspuns: „Desigur că mănânc fasole, îmi umple stomacul”. Medicul l-a sfătuit să nu mai mănânce fasole și, atunci când tata i-a spus că altfel va muri de foame, medicul l-a îndemnat să vină noaptea la ei, pentru că-l vor hrăni. În ziua următoare, când și-a primit porția de fasole, a mâncat-o. Noaptea, a mers la medicii, iar medicii i-au dat din mâncarea lor. Asta a durat câțiva ani. În fiecare noapte îl hrăneau din mâncarea lor. Au murit o mulțime de oameni și foarte mulți au paralizat. I-au rămas părți din talpă în care nu-și simțea nervii atrofiați, însă acest fapt nu i-a afectat mersul. Se simțea bine. Dar a supraviețuit datorită bunăvoinței medicilor. După războiul din 1962, atunci când tatăl meu și cu mine am vizitat Israelul, unul dintre medici a murit, însă tata l-a găsit pe celălalt. L-a găsit ca să-i mulțumească pentru că i-a salvat viața. De fapt, au mai fost câteva întâmplări impresionante despre cum deținuții s-au ajutat

reciproc: prizonierul care l-a oprit din graba sa către camion; alți deținuți care i-au dat rația lor de mâncare. Au mai fost și cazuri în care oamenii au murit de foame. Mi-a spus, odată, că era foarte flămând și a făcut rost de o bucată de slănină. A fost *kosher*² toată viața lui și nu a mâncat carne de porc niciodată. Însă murea de foame și a mâncat-o. Mi-a spus: „A fost delicioasă”. Nu a mai fost *kosher* de-atunci. Altădată, l-au trimis în afara lagărului, ca să lucreze pe câmp, și nu s-a putut întoarce în lagăr când a venit noaptea. Așa cum scotea cartofii din pământ, și-a spus că ar fi bine să ia câțiva cartofi pentru când se întoarce în lagăr. A găsit o sfoară, și-a legat pantalonii la glezne și și-a pus cartofi în jurul picioarelor. Iar atunci când s-a întors în lagăr, era pe înserate, gardienii nu au văzut că avea picioarele foarte groase. A avut cartofi o perioadă. I-a pus în foc să se coacă și aceștia au fost cei mai gustoși cartofi din viața lui. Am spus că a fost eliberat și s-a întors în București, iar mulți dintre colegii săi de detenție au ocupat, la un moment dat, poziții foarte înalte în Partidul Comunist. Gheorghe Gheorghiu-Dej, de exemplu, care mai era, la data la care am plecat din România, Prim-secretar al Partidului. Și îl mai știa pe Ion Gheorghe Maurer. Fiul lui Maurer, Jean Maurer, mi-a fost coleg de clasă la Școala germană. Mi-aduc aminte de perioada în care am mers la Școala germană, care se afla lângă Biserica luterană din București.

T.P. Este în centrul Bucureștiului, lângă Sala Palatului.

A.K. Corect. Înainte se chema Sala Congresului, atunci când, în 1960, au nivelat întreaga zonă și au lăsat Biserica, dar au eliminat școala. Am o fotografie cu clasa mea, în curtea școlii, iar pe fundal este Biserica luterană. Oricum, după lecții ieșeam afară, iar părinții ne așteptau, cel puțin în clasa întâi și în clasa a doua, ca să ne ia. Mi-i aduc aminte pe părinții mei, pe alți părinți și pe Maurer, care îl aștepta în limuzină pe Jean. Nu-l cunoșteam foarte bine. Oricum, tata a stat în lagăr împreună cu el și i-a cunoscut foarte bine pe mai mulți membri ai Partidului Comunist, inclusiv pe cei care au ajuns foarte sus. Și tata a ajuns destul de sus în ierarhia Partidului, nu mai lucra la războiul de țesut, făcea parte din cadre,

² *Kosher* înseamnă, în ebraică, potrivit sau adecvat. Mâncarea *kosher* este mâncarea potrivită pentru a fi consumată de evrei [n.tr.].

lucra într-un birou, avea beneficii mari, mergeam în vacanțe anual, în locuri ca Govora sau Eforie. Mama a avut un loc de muncă foarte bun, lucra la telex pentru *Rominaexport*. Pentru că vorbea și dactilografia în germană, avea de-a face întotdeauna cu străinii. Oamenii veneau la ea ca să le transmită mesajele prin telex. Cred că era pe vremea în care nu aveau bandă de telegraf pentru telex. Ulterior, au fabricat bandă de telegraf pe care puteai dactilografia și, atunci când o puneai în telegraf și erai pe linie, puteai comunica mesajul foarte repede, pentru că banda de telegraf era un instrument de înregistrare. Dar nu le aveau în România la acea vreme, așa că mama era deosebit de valoroasă, pentru că putea dactilografia foarte repede și salva foarte mult timp la utilizarea liniei telefonice. Întotdeauna dactilografia în regim *live*, prin urmare exista o legătură telefonică care era foarte scumpă, așa că era foarte rapidă. Apoi, în 1958, tata a fost dezamăgit de sistemul comunist; văzuse inechitățile și lipsa de onestitate, iar părinții au decis că pentru mine ar fi însemnat o fundătură. Așa că, în 1958, s-au înscris pentru a pleca în Israel. Tata a fost dat afară din partid. Și-a găsit de lucru, în cele din urmă, la o fabrică în care a fost director-adjunct. Mama a fost dată afară din postul ei de la *Rominaexport*, pentru că era o poziție delicată, și începuse să dactilografieze de acasă. Avea o mică mașină de dactilografiat, iar lumea venea la ea, inginerii și alții, și ceea ce obișnuiau să facă era să citească articole publicate în Occident și să le traducă. Îi dictau traducerea articolelor. Și mi-aduc aminte că dactilografia și că fiecare pagină avea o foaie de indigo, iar la final avea patru-cinci copii ale textului dactilografiat. Hârtia de indigo era scumpă și obișnuia să-mi dea foile să le pun la soare, ca să se topească carbonul, iar mama le putea folosi de mai multe ori. Era plătită foarte puțin, cam 1-2 lei pe pagina dactilografiată. Dar era un val întreg de solicitanți, cred că erau ingineri. Singurul pe care mi-l aduc aminte în mod precis era un inginer pe care-l chema Rădulescu, care obișnuia să ne viziteze foarte des. Mai erau și alții, dar am uitat numele lor. Dar mi-l aduc aminte foarte bine pe inginerul Rădulescu. Era un om bun și lăsa o vie impresie, era plăcut și politicos. Mi-l aduc aminte foarte bine. De fapt, atunci când m-am întors cu mama în 1967, l-am întâlnit pe inginerul Rădulescu și pe soția sa. Încă mai lăsa o impresie bună. Așa au trăit părinții mei până când am plecat, în 1961. În 1957, eram în București, când a fost o epidemie de gripă asiatică și mulți oameni din București au

murit. Am amintiri foarte vii despre București. Am revenit de câteva ori în România, iar mai recent am făcut un tur *Google maps*. Mi-am mărit imaginea diferitelor locații și m-am plimbat pe străzi, în locurile în care am mai fost. Amintirile mele sunt de acum 60 de ani și sunt destul de fidele. Mi-aduc aminte străzile și locațiile. Dacă mă duceți în București acum, voi ști drumurile, cu excepția cartierelor și a construcțiilor noi, dar știu configurația orașului foarte bine. Știu unde este Opera și unde a fost vechea Școală germană, știu noua locație. Știu unde este Gara de Nord. Cred că știu și unde se află Gara de Sud. Gara de Nord mi-o aduc aminte cel mai bine. Mi-o aduc aminte, chiar foarte bine. Un oraș frumos. Mă plimbam prin parcul Cișmigiu în fiecare zi, în drumul meu spre școală. Că veni vorba, atunci când aveam șase ani, mama m-a învățat cum să trec strada. Locuiam lângă Șoseaua Viilor, era o stradă destul de mare și mi-a spus: „Întâi te uiți la stânga, apoi mergi încet spre mijlocul străzii, apoi te uiți la dreapta și nu alerga niciodată, trebuie să mergi încet. Dacă vezi o mașină venind, stai pe loc, te va evita. Dar nu alerga niciodată, pentru că îi vei induce în eroare pe șoferi”. Astfel, m-a învățat cum să traversez strada, iar apoi părinții mi-au permis, la vârsta de șase ani, să merg prin tot Bucureștiul singur. Obişnuiam să iau tramvaiul, autobuzul sau troleibuzul. Schimbam două mijloace de transport pentru a ajunge la Școala germană. Luam adesea tramvaiul, însă de multe ori mergeam pe jos sau luam tramvaiul, iar apoi mergeam pe jos restul distanței. Treceam foarte des prin parcul Cișmigiu. Un loc frumos, pur și simplu frumos. Mi-l reamintesc ca ieri. Lacul, sălcile care se aplecau peste apă și bărcile cu vâsle, și mai era și un chioșc de unde cumpăram alune, din când în când. Era mare chestie să cumperi alune. Trebuie să spun că am avut o copilărie foarte fericită. Eram singur la părinți. Nu mi-a lipsit niciodată nimic. Am mers la Școala germană, iar părinții mi-au găsit meditari la limba engleză. Iată de ce mai am accent, pentru că am învățat engleza de la cineva care vorbea ca mine. Mi-ar fi fost mai bine dacă veneam în America fără să fi știut engleza, dar este în regulă. Am avut o profesoară româncă foarte serioasă, care vorbea o engleză pe măsură. Mi-o aduc aminte foarte bine. Am luat lecții de franceză și de pian. Locuiam într-un apartament micuț. Ne mutasem deja o dată, dar atunci când am plecat din România, locuiam într-un apartament micuț. Erau două camere, o

cameră mare, care era *living*-ul și în care dormeau părinții mei, camera mea și o a treia cameră, în care locuia un alt cuplu, un cuplu de oameni în vârstă; împărțeam baia și coridorul cu ei. În fine, tata s-a îmbolnăvit de gripă, gripa care a făcut o mulțime de victime în București. A fost bolnav timp de două săptămâni. Stătea în pat cu febră și deja avea plămânii slăbiți din perioada lagărelor. Avea accese de tuse și utiliza un inhalator. Asta se întâmpla înainte de a face gripă. Tușea și utiliza acest inhalator. Avea o respirație îngreunată. Dar a supraviețuit gripei care a omorât o mulțime de oameni. Mama mea dormea în aceeași cameră, în același pat, și nu s-a îmbolnăvit. Eu stăteam în același apartament, în camera alăturată, iar dacă ne-am îmbolnăvit, nu am avut simptome. Nici cuplul acela de soți în vârstă, care împărțeau cu noi apartamentul, nu s-au îmbolnăvit. Între altele, am avut COVID în urmă cu șase săptămâni. Niciun simptom. Gripa asiatică, așa cum i se spunea în 1957, a fost cu mult mai dură. Au murit foarte mulți oameni în București.

T.P. Și COVID-ul este asiatic: chinezesc.

A.K. Da, este chinezesc. Dar nu știu de ce îi spuneau gripă asiatică. Cred că venea din Asia, dar, de exemplu, gripa spaniolă nu și-a avut originea în Spania. Știți unde a apărut gripa spaniolă?

T.P. Nu.

A.K. În Kansas. Acolo s-au raportat primele cazuri, în Kansas. Dar Guvernul Statelor Unite ale Americii și majoritatea guvernelor statelor implicate în Primul Război Mondial au cerut presei să suprime informațiile despre gripă, singura țară care avea o presă liberă în acea perioadă era Spania. Și presa spaniolă a raportat despre toate cazurile de gripă. Și nu pentru că gripa a apărut prima dată acolo sau pentru că au avut o situație epidemiologică gravă, ci pentru că aveau o presă liberă. Astfel, toată lumea i-a spus „gripă spaniolă”, pentru că au aflat pentru prima dată de la spanioli despre existența acesteia. Trebuia să i se spună „gripa din Kansas”; știa exact de unde venea. Cred că dintr-o bază militară; au avut o întrunire în oraș și mai mulți oameni s-au îmbolnăvit, pentru că soldați de la acea bază au participat la concert. Acolo a început. Dar îi spun gripa spaniolă. Așa că